

Eyüp Sultan Camii-i Şerifi

ŞİFÂ-İ ŞERÎF DERSLERİ

ESERİN ADI: EŞ-ŞİFÂ Bİ-TA'RÎFİ HUKŪKÎ'L-MUSTAFÂ

ESERİN MÜELLİFİ: KÂDÎ İYÂZ (ö. 544/1149)

TERCÜME VE ŞERH EDEN: PROF. DR. MEHMET YAŞAR KANDEMİR

9.Ağustos.2015, Pazar - Sayfa 1
(Dersler öğle namazından bir saat önce başlar)

Türkçe Tercüme & Şerhi
Şifâ-i Şerîf Şerhi (3 cilt) - Mayıs 2012
Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir
Tahlil Yayınları, www.tahlilyayinlari.com

Eser Hakkında

ŞİFÂ-İ ŞERÎF gönüllerde Peygamber sevgisini tutuşturmak, onu bütün yönleriyle tanıtip anlatmak ve Müslümanlara, Sultân-ı Enbiyâ'nın haklarını savunmayı öğretmek amacıyla yaklaşık dokuz asır önce Endülüslü tanınmış alim Kâdî İyâz tarafından yazılmıştır.

Ses kayıtları ve Ders notlarına
www.sifadersleri.com
adresinden ulaşabilirsiniz.

DERS KONUSU:

1. BÖLÜM: Yüceler Yücesi Cenâb-ı Hakk'ın Resûl-i Ekrem'in Şân ve Şerefini Yüceltmesi

1. KISIM: Allah Teâlâ'nın, Resûl-i Ekrem'i Övmesi ve Onun Kendi Katındaki Şân ve Şerefini Açıklaması

7. FASIL: Allah Teâlâ'nın Kur'an'da Resûlünün Yüce Değerini ve Diğer Peygamberlere Üstünlüğünü Bildirmesi

Arapça Kaynak sf. 85
Türkçe Tercüme, Cilt.1 - sf. 130

الفصل السابع

في ما أخبر الله تعالى به في كتابه العزيز من عظيم قدره
وشريف منزلته على الأنبياء وحظوة رتبته

قوله تعالى: ﴿وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّنَ لَمَا آتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ
جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِءَ وَلَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ
إِصْرِي قَالُوا أَقْرَرْنَا قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ﴾ [آل عمران: ٨١].

قال أبو الحسن القاسمي (١٢/ب): استخصَّ الله تعالى محمداً ﷺ بفضله لم
يؤت غيره، أبانه به^(١)، وهو ما ذكره في هذه الآية؛ قال المفسرون:
أخذ الله الميثاق بالوحي، فلم يبعث نبياً إلا ذكر له محمداً ونعتة^(٢) وأخذ عليه
ميثاقه إن أدركه ليؤمنن به.

7. Allah Teâlâ'nın Kur'an'da Resûlünün Yüce Değerini ve Diğer Peygamberlere Üstünlüğünü Bildirmesi

Cenâb-ı Mevlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّنَ لَمَا آتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ
لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِءَ وَلَتَنْصُرُنَّهُ، قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي، قَالُوا
أَقْرَرْنَا، قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ﴾

“Hani Allah peygamberlerden söz alarak: ‘Ben size kitap ve hikmet verdikten sonra, sahip olduğunuz bu bilgileri tasdik eden bir peygamber size geldiğinde ona mutlaka inanacak ve kesinlikle yardım edeceksiniz’ buyurmuş ve şöyle sormuştu: ‘Bu ahdi kabul edip üstleniyor musunuz?’ Onlar da ‘Kabul ettik’ demişlerdi. Bunun üzerine Allah şöyle buyurdu: ‘O hâlde şahit olun, Ben de sizinle birlikte şahit olanlardanım.’”³

Mâlikî fakihi ve eğitimci Ebü'l-Hasan el-Kâbisî⁴ (v. 403/1012) der ki: Allah Teâlâ Fahr-i Âlem sallallahu aleyhi ve sellem hiçbir peygambere vermediği üstünlükler vermiş ve onu bu âyette zikredilen üstünlüklerle başkalarından ayırmıştır.

Peygamberlerden Alınan Söz

Müfessirler şöyle demişlerdir: Allah Teâlâ vahiy yoluyla peygamberlerle sözleşme yapmış, gönderdiği bütün peygamberlere Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in sıfatlarını bildirmiş, onun zamanına yetiştikleri takdirde, kendisine mutlaka îmân edeceklerine dair onlardan söz almıştır.

3. Âl-i İmrân 3/81. Peygamber Efendimiz'in yüce değerini en belirgin bir şekilde ifâde eden bu âyeti açıklamak üzere Takiyyüddin es-Sübki (v. 756/1355) et-Ta'zîm ve'l-minne fî ma'nâ kavlihî Teâlâ le tû'minünne bihi ve le tensurunneh adlı bir risâle kaleme almıştır.

4. Ebü'l-Hasan Ali bin Muhammed el-Meâfirî el-Kayrevânî el-Kâbisî hakkında bilgi için bk. I, 94.

Burada konuyla ilgili olarak şu hadisleri yeniden hatırlamalıdır: Ashâb-ı kirâm Resûl-i Ekrem'e:

“Yâ Resûlallah! Senin peygamberliğin ne zaman kesinleşti?” diye sorduklarında:

“Âdem rûh ile ceset arasındayken” buyurdu.¹

Benzeri bir rivâyete göre: “Âdem rûh ile ceset arasında iken ben Peygamberdim” buyurdu.²

Resûl-i Ekrem'in: “Benden önce hiçbir peygambere verilmeyen beş şey bana verildi” hadisinde belirttiği: “Bir peygamber sadece kendi kavmine gönderilirken ben bütün insanlara peygamber olarak gönderildim”³ hadîs-i şerîfi de bu mânayı pekiştirmektedir. Bu hadîs-i şerîfteki: “Bütün insanlara peygamber olarak gönderildim” ifâdesinin, çoğu zaman anlaşıldığı gibi, Resûl-i Ekrem'in peygamberliğinin sadece kendisinden sonra gelecek insanları değil, aynı zamanda kendisinden önce gelenleri de kapsadığını göstermektedir.⁴

Bazılarına göre ise Allah Teâlâ bütün peygamberlerden, Resûl-i Ekrem'in özelliklerini kavimlerine anlatacaklarına, kavimlerinden de bu özellikleri kendilerinden sonra gelecek nesillere aktaracaklarına dâir söz almıştır.

Yukarıda geçen, “Sizdeki kitabı tasdik edici bir peygamber geldiğinde ona mutlaka inanacak ve yardım edeceksiniz”¹ âyetiyle, Muhammed Mustafâ sallallahu aleyhi ve sellem zamanında yaşayan Ehl-i Kitap'a hitap edilmektedir.

وقيل: أن يُبَيِّنَهُ لقومه ، ويأخذ ميثاقهم أن يُبَيِّنُوهُ لِمَنْ بعدهم .
وقوله تعالى: ﴿ثُمَّ جَاءَكُمْ﴾: الخطابُ لأهل الكتاب المعاصرين
لمحمد ﷺ.

1. Tirmizî, Menâkıb 1, nr. 3609.

2. Ahmed ibni Hanbel, Müsned, V, 59; Elbânî, Silsiletü'l-ehâdîsi's-sahîha, IV, 471-472, nr. 1856.

3. Buhârî, Teyemmüm 1, nr. 335, Salât 56, nr. 438; Müslim, Mesâcid 3, nr. 521.

4. Hafâcî, Nesîmü'r-riyâz (Atâ), I, 382.

1. Â-i İmrân 3/81.

٣٠ - قال علي بن أبي طالب رضي الله عنه : لم يبعث الله نبياً من آدم فمن بعده إلا أخذ عليه العهد في محمد ﷺ ، لئن بُعث - وهو حي - ليؤمنن به ولينصرنّه ، ويأخذ العهد بذلك على قومه .

ونحوه عن السُّدِّي (٣) وقتادة ، في آي تضمنت فضله من غير وجه واحد . (١)

قال الله تعالى : ﴿ وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴾ [الأحزاب : ٧] .

Hiz. Ali şöyle demiştir: “Cenâb-ı Hak, Hiz. Âdem’den itibâren gönderdiği bütün peygamberlerden, şâyet yaşadıkları süre içinde Muhammed aleyhisselâm Allah’ın Elçisi olarak görevlendirilecek olursa, ona mutlaka îman ve yardım edeceklerine, kavimlerinden de aynı yönde söz alacaklarına dâir taahhüt almıştır.”

Bu söz Hiz. Ali’ye ait olmakla beraber, elbette o gayb ile ilgili konularda kendiliğinden bir şey söyleyemeyeceği için, bu bilgileri Resûl-i Ekrem’den duyduğu bir habere dayanarak söylemiştir.

Hiz. Ali’nin sözünün benzeri, Resûl-i Ekrem’in çeşitli yönlerden üstünlüğünü dile getiren birçok âyetin tefsirinde, tâbiîn müfessirlerinden Süddî² (v. 127/745) ve Katâde’den³ de (v. 117/735) rivâyet edilmiştir.

Başka âyetlerde de bu konuyu pekiştiren ilâhî beyanlar vardır:

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ﴾ “Biz vaktiyle peygamberlerden söz almıştık: Senden, Nûh’tan, İbrâhim’den, Mûsâ’dan, Meryem oğlu İsâ’dan. Onların hepsinden sağlam bir söz aldık.”⁴

2. Süddî’nin isim zinciri Ebû Muhammed İsmâil ibni Abdîrrahman el-Hicâzî şeklindedir.

O, İbni Abbâs ve Enes ibni Mâlik’ten hadis rivâyet etmiş bir tâbiîn müfessiridir.

3. Katâde bin Diâme es-Sedûsî hakkında bilgi için bk. I, 81.

4. Ahzâb 33/7.

وقال تعالى: ﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا ۖ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا ۖ رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ۖ لَكِنَّ اللَّهَ يَشْهَدُ بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ أَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ وَالْمَلَكُ يَشْهَدُونَ وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ۖ ﴾⁽¹⁾ [النساء: ١٦٣، ١٦٦].

﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ، وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ، وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا. وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ، وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا. رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ، وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا. لَكِنَّ اللَّهَ يَشْهَدُ بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ أَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ، وَالْمَلَكُ يَشْهَدُونَ، وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ۖ ﴾

“Biz Nûh’a, Nûh’tan sonraki peygamberlere, İbrâhîm’e, İsmâîl’e, İshâk’a, Ya’kûb’a, Ya’kûb soyundan gelen peygamberlere, İsâ’ya, Eyyûb’a, Yûnus’a, Hârûn’a ve Süleymân’a vahyettiğimiz gibi sana da vahyettik. Dâvûd’a da Zebûr’u verdik.”

“Bundan önce sana kıssalarını anlattığımız peygamberlere ve kıssalarını sana anlatmadığımız peygamberlere de vahyettik. Allah, Mûsâ ile de bizzat kelâmıyla konuştu.”

“Biz, peygamberleri müjdeleyici ve uyarıcı elçiler olarak gönderdik ki, peygamberler geldikten sonra artık insanların Allah’a karşı ileri sürecekleri bir bahaneleri kalmasın. Allah karşı konulmaz bir kudret sahibi ve her şeyi yerli yerinde yapandır.”

“Kâfirler şâhitlik etmese de Allah sana indirdiği Kur’an ile senin peygamberliğine şâhitlik ediyor. Çünkü Allah onu bilerek indirmiştir. Melekler de şâhitlik ediyor. Zâten şâhit olarak Allah yeter.”¹

٣١ - وَرُوي عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه أنه قال في كلام بكي^(٢) به النبي ﷺ ، فقال : بأبي أنت وأمي ، يا رسول الله ! لقد بلغ من فضيلتك عند الله أن بعثك آخر الأنبياء ، وذكرك في أولهم ، فقال : ﴿ وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴾ [الأحزاب : ٧] .

بأبي أنت وأمي يا رسول الله ! لقد بلغ من فضيلتك عنده أن أهل النار يودُّون أن يكونوا أطاعوك وهم بين أطباقها يعذبون يقولون : ﴿ يَكَلِّتُنَا أَطْعَمَنَا اللَّهُ وَأَطْعَمَنَا الرَّسُولَ ﴾^(٣) [الأحزاب : ٦٦] .

٣٢ - قال قتادة : إن النبي ﷺ قال : « كُنْتُ أَوَّلَ الْأَنْبِيَاءِ فِي الْخَلْقِ ، وَآخِرَهُمْ فِي الْبَعْثِ »^(٤) ، فلذلك وقع ذكره مقدماً هنا قبل نوح وغيره .

Hız. Ömer'in Ağıtı

Hız. Ömer'in, Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem vefâtı üzerine şöyle diyerek ağladığı rivâyet edilmektedir:

“Anam babam sana fedâ olsun ey Allah'ın Elçisi! Allah katında senin değerin o kadar üstündür ki, Kâinâtın Rabbi: “Biz vaktiyle peygamberlerden söz almıştık: Senden, Nûh'tan, İbrâhim'den, Mûsâ'dan, Meryem oğlu İsmâ'dan. Onların hepsinden sağlam bir söz aldık.”² buyururken, seni son Peygamber olarak gönderdiği hâlde adını peygamberlerin en başında zikretmiştir.”

“Anam babam sana fedâ olsun ey Allah'ın Elçisi! Allah katında senin değerin o kadar yücedir ki, Cehennemlikler Cehennem'in tabakaları arasında azap görürken: “Yazık bize! Keşke Allah'a itâat etseydik, keşke Peygamber'e itâat etseydik!”³ diyerek senin yolundan gitmiş olmayı ne kadar arzu ettiklerini söylerler.”⁴

İlk Yaratılan Peygamber

Tâbiîn müfessirlerinden Katâde şöyle dedi: “Peygamber Efendimiz: «كُنْتُ أَوَّلَ الْأَنْبِيَاءِ فِي الْخَلْقِ وَآخِرَهُمْ فِي الْبَعْثِ» ‘Ben peygamberlerin ilk yaratılanı ve elçi olarak en son gönderileniyim’ buyurmuştur;¹ işte bu sebeple Allah'ın Resûlü Ahzâb sûresinin (33) 7. âyetinde Nuh ve diğer peygamberlerden önce zikredilmiştir.”

2. Ahzâb 33/7.

3. Ahzâb 33/66.

4. Yahyâ bin Ebî Bekir el-Âmirî, *Behcetü'l-mehâfil ve buğyetü'l-emâsil*, I, 14.

1. Taberânî, *Müsnedü's-Sâmiyyîn* (Selefi), IV, 34-35, nr. 2662; Ebû Temmâm er-Râzî, *el-Fevâid* (Selefi), II, 15, nr. 1003. Zûrkânî, *Muhtasaru'l-Makâsidi'l-hasene* (Sabbâğ), s. 176, nr. 774 (Zûrkânî bu hadisin sahîh, eseri neşreden Sabbâğ ise zayıf olduğunu söylemiştir).

قال السَّمَرَقَنْدِي: في هذا تفضيلُ نبينا - عليه السلام - لتخصيصه في الذكر⁽¹⁾
قَبْلَهُمْ ، وهو آخرُهم .
المعنى : أخذ الله [تعالى] عليه الميثاقَ ، إذ أخرجهم من ظَهْرِ آدَمَ كَالذَّرِّ .

وقال تعالى: ﴿ تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ
دَرَجَاتٍ وَءَاتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَقْتَلَ
الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنْ اخْتَلَفُوا ﴾ [البقرة: ٢٥٣] .

Tefsir âlimi ve Hanefî fakihi Ebü'l-Leys es-Semerkindî (v. 373/973):
“Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem'in peygamberlerin sonuncusu
olduğu hâlde, bu âyette² hepsinden önce zikredilmesi, onun diğer pey-
gamberlerden üstün olduğunu gösterir.” demiştir.

Bu âyetin mânası şudur: Allah Teâlâ, ruhlar âleminde (bezm-i elest/
elest meclisinde), bütün insanların zürriyetini Hz. Âdem'in belinden zer-
reler hâlinde çıkarıp onlara “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” diye sorduğu,
onlardan da “Evet Rabbimizsin!” diye cevap aldığı sırada³, diğer peygam-
berlerden de Resûl-i Ekrem'i peygamber olarak kabul edeceklerine dâir
söz almıştır.

Derecesi Yükseltilen Peygamber

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

﴿ تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ ،
وَأَتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ ، وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَقْتَلَ الَّذِينَ
مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنْ اخْتَلَفُوا ﴾

“İşte bu peygamberlere birbirinden farklı üstünlükler verdik. İçlerin-
den bir kısmıyla Allah doğrudan konuştu, bir kısmının da derecelerini
yükseltti. Meryem oğlu İsa'ya da apaçık mucizeler verdik ve onu Rûhul-
kudûs ile güçlendirdik. Eğer Allah dileseydi, o peygamberlerin hemen
ardından gelen insanlar, kendilerine bu kadar açık deliller ulaşmışken bir-
birleriyle savaşırlardı. Lâkin anlaşmazlığa düştüler.”¹

2. “Biz vaktiyle peygamberlerden söz almıştık: Senden, Nûh'tan, İbrâhim'den, Mûsâ'dan,
Meryem oğlu İsa'dan. Onların hepsinden sağlam bir söz aldık” (Ahzâb 33/7) âyetini
kastetmektedir.

3. A'râf 7/172.

1. Bakara 2/253.

قال أهل التفسير: أراد بقوله: ﴿وَرَفَعَ بَعْضُهُمْ (١/١٣) دَرَجَاتٍ﴾ [البقرة: ٢٥٣] محمداً ﷺ؛ لأنه بُعِثَ إِلَى الْأَحْمَرِ وَالْأَسْوَدِ، وَأُحِلَّتْ لَهُ الْغَنَائِمُ، وَظَهَرَتْ عَلَى يَدَيْهِ الْمَعْجَزَاتُ، وَلَيْسَ أَحَدٌ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ أُعْطِيَ فَضِيلَةً أَوْ كَرَامَةً إِلَّا وَقَدْ أُعْطِيَ مُحَمَّدٌ ﷺ مِثْلَهَا.

قال بعضهم: ومن فضله أن الله تعالى خاطب الأنبياء بأسمائهم، وخاطبه بالنبوة والرسالة في كتابه، فقال: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ﴾ و﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ﴾.

وحكى السَّمَرْقَنْدِيُّ عن الكَلْبِيِّ - في قوله تعالى: ﴿وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ﴾ [الصافات: ٨٣] - أن الهاء عائدة على محمد؛ أي إِنَّ مِنْ شِيعَةِ مُحَمَّدٍ لِإِبْرَاهِيمَ؛ أي على دينه ومناهجه. وأجازه الفراء، وحكاها عنه مكي. وقيل: المراد منه نوح عليه السلام.

Tefsir âlimleri şöyle dedi: Allah Teâlâ yukarıda geçen âyetteki “Bir kısmının da derecelerini yükseltti” beyânıyla Muhammed sallallahu aleyhi ve sellemi kastetmiştir. Çünkü o Arap olan ve olmayan bütün insanlara gönderilmiştir.² Diğer peygamberlere helâl olmadığı hâlde ganimet ona helâl kılınmıştır.³ Onun eliyle nice mucizeler meydana gelmiştir. Diğer peygamberlere verilen güzel vasıfların veya olağanüstü hâdiselerin bir benzeri mutlaka ona da verilmiştir.

Bazı tefsir âlimlerine göre Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem verilen üstünlüklerinden biri de şudur: Allah Teâlâ Kur’ân-ı Kerîm’de diğer peygamberlere adlarıyla hitap ettiği hâlde ona “Ey Nebî!”, “Ey Resûl!” diye hitap etmiştir.⁴

Tefsir ve fıkıh âlimi Ebü'l-Leys es-Semerkindî, ﴿وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ﴾ “İbrâhim de onun izinden gidenlerdendi”⁵ âyetini tefsir ederken, müfessir Muhammed İbnü's-Sâib el-Kelbî'nin⁶ (v. 146/763) şöyle dediğini söylemiştir: “Bu âyetteki “onun” zamiriyle Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem kastedilmiştir. Bunun anlamı “İbrâhim de Muhammed’in milletindendi” onun dini ve yolu üzereydi, demektir.”

Kırâat âlimi Mekki bin Ebî Tâlib⁷ (v. 437/1045), Arap dili ve tefsir âlimi Ferrâ'nın da⁸ (v. 207/822) aynı görüşte olduğunu söylemiştir.

Bazıları ise “İbrâhim de onun izinden gidenlerdendi” âyetindeki “onun” zamiriyle Nûh aleyhisselâmın kastedildiğini söylemişlerdir.

2. Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, III, 304, IV, 400, 416, V, 145, 147; Dârimî, *Siyer* 29, nr. 2470.

3. Ganimet; savaşta, Müslüman olmayanlardan alınan mal ve esirler demektir.

4. Bu konu birinci bölümün üçüncü bahsinin sonunda da geçmiştir bk. I, 104.

5. *Sâffât* 37/83.

6. İbnü's-Sâib el-Kelbî hakkında bilgi için bk. I, 72.

7. Mekki ibni Ebî Tâlib hakkında bilgi için bk. I, 87.

8. Ferrâ adıyla anılan Yahyâ ibni Ziyâd el-Absî hakkında bilgi için bk. I, 103.